

# Filonek Bezogonek

Scenariusz zajęć filozoficznych dla uczniów klas I – III szkoły podstawowej

---

## Cele ogólne:

- uczeń przyswaja nowe pojęcia: empatia, tolerancja
- uczeń kształtuje w sobie postawę empatii i tolerancji, utrwała postawę szacunku wobec innych
- uczeń rozumie na czym polega odmienność
- uczeń rozwija w sobie zdolność do okazywania współczucia tym, którzy tego potrzebują
- uczeń różnicuje cechy na te, które wynikają z wyboru oraz te, które wynikają z przypadku

## Metody pracy:

- czytanka
- rozmowa kierowana
- pogadanka
- burza mózgów
- drama
- gra integracyjna
- praca plastyczna

## Formy pracy:

- indywidualna
- zbiorowa

## Przebieg zajęć

### 1. Wprowadzenie:

Zabawa na rozgrzewkę, np. *20 pytań*. Hasło: kot.

W zabawie tej zadaniem uczniów jest odgadnięcie hasła poprzez zadawanie nauczycielowi coraz bardziej szczegółowych pytań rozstrzygnięcia, np.: „Czy to jest osoba?”, „Czy to jest zwierzę?”, „Czy jest to zwierzę domowe?”, „Czy ma futro?”. Uczniowie zadają pytania nauczycielowi po kolei aż do momentu odgadnięcia hasła lub do wyczerpania ich zasobu pytań.



## 2. Czytanka:

Nauczyciel czyta fragment książki G. Knutsson pt. *Przygody Filonka Bezogonka*.

Był sobie raz kotek. Nie jakiś tam okazały, długowłose kot o dziwnym, codziennym imieniu, lecz zwykły sobie, szaronakrapiany kiciuś z różowym noskiem. A gdy mu się podniosło łapki i obejrzało poduszki, widać było, że ma różowe poduszeczki. Jedno tylko było smutne, a mianowicie to, że ten kotek wcale nie miał ogona.

Tak, to była bardzo żalosna historia – nasz kotek miał tylko biedny, mały kikutek do machania i gdy wpadał w złość, łatwo możecie sobie wyobrazić, że to wyglądało naprawdę trochę dziwnie. Ale najdziwniejsze było to, że naszemu kotkowi odgryzł ogonek szczur. Może nie zechcecie w to uwierzyć, ale tak się zdarzyło naprawdę.

Pewnego dnia, gdy nasz kiciuś miał dopiero kilka dni życia i ledwie mógł się poruszać, duży szczur, niemal większy od niego, odciął mu ostrymi zębiskami ogonek. Dowiedziały się o tym naturalnie wszystkie koty z całej okolicy i można sobie łatwo wyobrazić, jak się wyśmiewały i jak sobie kpity z biednego kotka bez ogonka. Czasem nawet dochodziło do tego, że otaczały go kołem i tańcząc śpiewały taką oto piosenkę:

„Czy widziałeś kotka?  
Kotka bez ogonka.  
Możesz go napotkać,  
Jak się smętnie błąka?  
My ogonki mamy ładne  
I tańczymy wciąż wesoło,  
Bezogonek ten szkaradny,  
Nie śmie wchodzić w nasze koło!”

Nie było to zbyt uprzejme z ich strony, nieprawdaż? Bezogonek siedział w środku koła, oblizywał sobie nosek i był ogromnie zakłopotany.

## 3. Rozmowa kierowana na temat tekstu

Nauczyciel zwraca uwagę na wyrazy: szkaradny, zakłopotany. Uczniowie próbują wspólnie wyjaśnić znaczenie tych określeń.



## Nauczyciel zadaje uczniom pytania:

Jaki jest Bezogonek? Jakie są inne koty? Jak Bezogonek się czuje? Dlaczego inne koty tak traktują Bezogonka?

Czy Bezogonek chce nie mieć ogona? Czy to jego wina, że nie ma? Czy sam sobie go odciął? Czy gdyby mógł, to chciałby mieć ogon?

W czym Bezogonek jest inny od pozostałych kotów? Czy bez ogona już nie jest kotem? Czy poza brakiem ogona różni się czymś od pozostałych kotów?

Czy ten sam los mógł spotkać innego kota? Co sprawiło, że szczur zaatakował akurat tego kotka (przypadek)? Jak czułby się inny kot na miejscu Bezogonka? Jak chciałby być traktowany? Jak należy traktować tych, którzy są pokrzywdzeni?

Czy wszyscy jesteśmy tacy sami? Czym się od siebie różnimy? Czy to dobrze, że się od siebie różnimy? Co by było, gdyby wszyscy byli tacy sami?

Czy da się odgadnąć cudze uczucia? Czy możemy poczuć to samo, co ktoś inny? Czy powinno się brać pod uwagę czyjeś uczucia (zawsze, czy tylko czasami)?

## 4. Zabawa dramowa:

Jedno z dzieci wciela się w rolę Bezogonka i zajmuje miejsce w środku kręgu. Pozostali uczniowie to koty z sąsiedztwa. Grupa odgrywa scenkę, w której „koty” spontanicznie obrażają Bezogonka (np. „Jesteś brzydki!”, „Nie chcemy cię tutaj!”, „Idź sobie!”, „Wyglądasz śmiesznie!”, „Jesteś beznadziejny!”), on natomiast reaguje smutkiem i płaczem\*.

Następuje „stop – klatka”, po czym nauczyciel prosi uczniów, by odegrali scenkę ponownie, ale tym razem zachowując się w taki sposób, *jak uważają, że należy się zachować wobec Bezogonka* (np. formułowanie pytań/komentarzy/zachęt takich jak: „Jak się masz?”, „Chodź się z nami bawić!”, „Jesteś śliczny!”, „Co ci się stało w ogonek? Czy to cię boli?”)

\* Uwaga: ta część zajęć wymaga szczególnego wyczucia ze strony nauczyciela; dodatkowo najlepiej, jeśli członkowie grupy dobrze znają się między sobą.

## 5. Burza mózgów:

Po zakończonej inscenizacji nauczyciel rozmawia z uczniami o właściwej postawie wobec Bezogonka. Zapisuje na tablicy skojarzenia uczniów, np. *przyjaźń, dobro, wyrozumiałość, współczucie, pocieszenie, delikatność, sympatia, szacunek*. Grupa wraz z nauczycielem dociera do wyrazów: *empatia, tolerancja* – próba wspólnego wyjaśnienia tych określeń.



Uczniowie wymieniają się poglądami na temat traktowania innych z szacunkiem, a także wyrozumiałości i współczucia dla pokrzywdzonych, poruszają wątek potrzeby poprawiania ich samopoczucia oraz tolerowania, a nie wytykania niedoskonałości.

## 6. Różnicowanie znaczeń:

Nauczyciel zwraca uwagę na odmienność, która jest przez nas niezamierzona (np. brak części ciała, niski wzrost) oraz odmienność celową (np. farbowane włosy, ubiór) i potrzebę poszanowania drugiego człowieka w każdej sytuacji. Następnie podaje różne przykłady sytuacji odmienności – zadaniem uczniów jest przyporządkowanie ich do właściwej kategorii. Nauczyciel wypisuje przykłady w kolumnach na tablicy. Dopisuje też przykłady podane przez uczniów.

## 7. Etap końcowy zajęć:

Praca plastyczna – dowolna ilustracja kotka Bezogonka.

Opracowanie: Aleksandra Pałka

